

OBSAH

1. Artičoka zeleninová, art. kardová	9
2. Baklažán (ľuľok baklažánový)	13
3. Bôb obyčajný	17
4. Brokolica	21
5. Cesnak kuchynský	25
6. Cibuľa kuchynská, c. zimná, c. perlovková, c. šalotka	28
7. Cícer baraní	32
8. Cvikla	35
9. Čakanka obyčajná, č. štrbáková	39
10. Fazuľa	44
11. Fenikel sladký	50
12. Hadoromor španielsky (čierny koreň)	52
13. Hrach siaty	55
14. Chren dedinský	59
15. Kaleráb	62
16. Kapusta čínska, k. pekinská	66
17. Kapusta hlávková	69
18. Karfiol	74
19. Kel kučeravý, k. hlávkový, k. ružičkový	78
20. Kozobrada pórolistá	86
21. Kôpor voňavý	87
22. Kukurica siata	91
23. Kvaka (kapusta repková kvaková)	95
24. Loboda záhradná	98
25. Mak siaty	100
26. Mangold (listová cvikla)	103
27. Mrkva siata	107
28. Okrúhlica (kapusta poľná pravá)	111
29. Paprika ročná	114
30. Pastrnák siaty	118
31. Patizón	121
32. Petržlen záhradný	125
33. Pór	128
34. Rajčiak jedlý	132
35. Rebarbora vlnitá	136
36. Redkev siata čierna, r. siata pravá (redkvička)	139
37. Repa obyčajná cukrová	144
38. Slnčnica hluznatá (topinambur)	146
39. Sója fazuľová	149
40. Šalát siaty hlávkový, š. kučeravý, š. listový	154
41. Šošovica jedlá	158
42. Špargľa	162
43. Špenát siaty	166
44. Štiav lúčny	170
45. Tekvica	172
46. Uhorka siata nakladačka, uh. šalátová	178
47. Zeler voňavý, z. listový, z. stopkový	182
48. Zemiak (ľuľok zemiakový)	186
49. Žerucha siata	190

ÚVOD

Rastliny majú vo výžive človeka významné postavenie. Je to dané ich jedinečnou schopnosťou prijímať z vonkajšieho prostredia koreňovým systémom a listami minerálne látky a premieňať ich pomocou slnečného žiarenia na živú organickú hmotu. Človek ani žiaden živočích nemôžu prijímať slnečnú energiu priamo. Živia sa priamo alebo nepriamo rastlinami. Bez rastlín by neexistoval život na Zemi.

Rastliny svojim zložením poskytujú energiu pre organizmus, no okrem svojej výživnej a sýtiacej schopnosti majú vo výžive aj veľký dietetický význam. Sú zároveň doslova liečivými rastlinami. Ich liečivé vlastnosti však musíme posudzovať predovšetkým v ich komplexnom a dlhodobom účinku. I keď sa v súčasnej dobe dajú biologicky účinné látky izolovať, prípadne aj synteticky vyrobiť, nemôžu nahradiť obrovský zdravotný benefit čerstvého ovocia a zeleniny. Sú jednou z najdôležitejších zložiek pri predchádzaní rôznych ochorení. Využitie komplexného účinku ovocia a zeleniny je v súčasnom období predmetom intenzívneho výskumu.

Rozmanitosť rastlinnej ríše sa odhaduje na viac než 1 milión druhov nižších i vyšších rastlín. Zatiaľ ich poznáme zhruba polovicu, človek však z tohto množstva druhov prakticky nevyužíva ani 2 % (12 000 druhov). Zároveň ale vstupuje do biologických procesov šľachtením nových rastlín, ku ktorým patrí väčšina pestovaných druhov zeleniny.

Touto knihou chceme čitateľom ponúknuť spôsob spštenia a „ozdravenia“ jedálneho lístka využitím známych aj menej známych druhov zeleniny, ktoré sú dostupné na našom trhu a dajú sa pestovať v našom zemepisnom pásme.

Použité citáty sú z knihy Dr. Petra Ondřeja Mathioliho Herbář neboli Bylinář, prelozenej do češtiny a vydanej Tadeášom Hájkom v roku 1562. Dr. Mathioli bol osobným lekárom arcikniežata Ferdinanda a na takmer 1300 stranách doslova geniálne zhrnul výsledky vedeckého poznania svojej doby a empirického poznania ľudového liečiteľstva. Dodnes môžeme s úžasom obdivovať obrovské vedomosti, ktoré potvrdzuje aj súčasná medicína a ktoré sú základom dnešnej fyto terapie. Je zaujímavé aj to, že veľa rastlinných druhov, ktoré už v tom období využívali ako zeleninu s preukázateľnými pozitívnymi zdravotnými účinkami, medzičasom upadlo do zabudnutia a dnes prežívajú svoju renesanciu (napríklad paštrnák, mangold, čakanka, prhláva, loboda a i.).

Údaje o chemickom zložení a energetickej hodnote jednotlivých druhov zeleniny sú čerpané z domácich zdrojov (Potravinové tabuľky VÚP). Z minerálnych látok a vitamínov sú uvádzané len tie, ktoré majú uvedené najvyššie priemerné hodnoty.

autorka